

Bartın Üniversitesinde Okuyan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye'nin Kültürüne Bakış Açıları

Perspectives of Foreign Students Studying at Bartın University on Turkish Culture

Sümeyye Kaya¹

Öz

Bu çalışmada, Bartın Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'deki ve özelde de Bartın'daki kültürü, alışkanlıkları, yaşam tarzını ve insanları nasıl gördüklerini tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmaya 9 farklı ülkeden gelen toplam 18 kişi katılmıştır. Kişilerin ülke bazındaki sayısı, Türkiye'ye ve Bartın'a en çok gelen ülkelerden öğrenciler baz alınarak oranlanmıştır. Çalışmada yarı-yapılandırılmış mülakat tekniği uygulanmıştır. Hızla küreselleşen dünyada öğrenci hareketliliği büyük bir yere sahiptir. Bu çalışmada pek çok ülkeden gelen öğrencilerin Türk kültürüne bakış açılarını anlamak konunun özgünlüğü bakımından önemlidir. Bu yüzden farklılıklar arttıkça bölgelere ayırarak analiz etmek tercih edilmiştir. Afrika ülkelerinden gelen öğrencilerde farklılıklar daha ağır basarken, Orta Asya ülkelerinden gelen öğrencilerde kültürün benzer yönleri daha ağır basmaktadır. Suudi Arabistan, Suriye, Mısır gibi ülkelere gelen öğrencilerin de benzer yönlerini gruplandıktan sonra özele inip analiz edildi. Sonuç olarak, yabancı uyruklu öğrencilerin Türk kültürünü dışarıdan bir gözle nasıl gördüklerini analiz etmek hem sosyolojik olarak hem de antropolojik olarak önem arz etmektedir. Çalışmada, katılımcılar Türk toplumunda toplumsal çatışmanın çok az görüldüğünü ve dayanışmanın ise daha yoğun olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Kültür, Eğitim, Eğitim göçü, Yabancı öğrenciler, Bartın Üniversitesi.

---

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü, sumeyyee.kaya41@gmail.com ORCID Numarası: 0000-0003-2665-9965

Bu makale İntihal.net sistemi tarafından taranmıştır.

Gönderim Tarihi: 05 Ekim 2023

Kabul Tarihi: 25 Kasım 2023

Erişim Tarihi: 30 Aralık 2023

Abstract

In this study, it is aimed to determine the culture, habits, lifestyle and how foreign students studying at Bartın University see the culture, habits, lifestyle and people in Turkey and especially in Bartın. Looking at ourselves from the outside will better bring some unpaid factors to light. A total of 18 people from 9 different countries participated in the study. The number of people on a country basis was proportioned on the basis of students from the countries that came to Turkey and Bartın the most. In the study, a semi-structured interview was conducted. In a rapidly globalizing world, student mobility has a great place. The reason why students are interviewed in this study is that they come from a wide variety of countries. The importance of our work increases even more in this regard. Therefore, as the differences increased, we preferred to analyze them by dividing them into regions. While the differences predominate in students from African countries, similar aspects of culture predominate in students from Central Asian countries. After grouping the similar aspects of students from countries such as Saudi Arabia, Syria and Egypt, we went into private and analyzed them. As a result, it is important both sociologically and anthropologically to analyze how foreign students see us with an external eye. In the study, it was found that solidarity predominates where social conflict is very low.

Keywords: Culture, Education, Educational migration, Foreign students, Bartın University.

Extended Abstract

In this text, it is emphasised that important changes have been experienced in the field of education with the increase in globalisation. It is stated that with the development of science, communication tools and transportation facilities, especially higher education institutions are rapidly adapting to this change.

In this period of increased international student mobility, it is seen that students think multidimensionally while determining their preferences and evaluate the advantages and disadvantages in detail.

In addition to the increase in the number of universities in Turkey, the number of universities accepting foreign students has also increased. In this case, it is stated that both well-established and well-known universities and universities in the provinces are influenced by various factors to attract students.

Among the reasons why international students prefer Turkey are factors such as the quality of education, the cost of education and living, scholarship opportunities, cultural similarities, common religious values and the recommendations of officials working in Turkish schools in their home countries. However, it is stated that students observe the differences better when they live in the country and experience the differences between the life that appears from the outside and the real life.

1. Giriş

Bilimin, iletişim araçlarının ve ulaşımın sunduğu imkânlarla birlikte küreselleşmenin hızla arttığı dünyada eğitim de bu durumdan nasibini almıştır. Bu hızlı değişen dönüşen dünya düzeneği ile birlikte Yükseköğretim kurumları da bu sürece ayak uydurmaktadırlar. İlk başlarda uluslararası öğrenci hareketliliği çoğunlukla Avrupa ülkelerine gerçekleşirken günümüzde öğrenciler çok boyutlu düşünerek, avantaj ve dezavantajları daha çok dikkate alarak karar vermektedirler. Artık Avrupa ülkelerinin yanında başka birçok üniversiteye de başvurulmaktadır. Öğrencilerin Türkiye'deki üniversiteleri tercih etmeleri Türkiye'nin geçmiş yıllara oranla refah düzeyinin daha çok yükselmesiyle de ilişkilidir. 2000'lerden sonra Türkiye'de üniversitelerin artması ile birlikte, yabancı öğrencileri kabul eden üniversiteler de artmıştır. Köklü ve bilinen üniversitelerin yanında taşrada kalan üniversiteler de öğrencileri kendilerine çekmek için elbette birçok faktörde etkin rol oynamıştır.

Türkiye'yi tercih eden öğrencilerin başlıca tercih sebepleri; eğitimin kalitesi, eğitim ve yaşam maliyeti, burs olanakları, Türkiye'nin kültürünün kendi kültürlerine benzerlik göstermesi, dinî değerlerin aynı olması ve yakınlarının veya kendi ülkelerindeki faaliyet gösteren Türk okullarında çalışan yetkililerin tavsiyeleri gibi faktörlerdir. Ne kadar aynilikler üzerinde vurgu yapılsa da öğrenciler geldiklerinde ülkedeki farklılıkları ve yaşayış tarzındaki farklılıkları daha iyi görebilmektedirler. Dışarıdan görünen yaşam her zaman daha geniş bir perspektiften bakmayı sağlar. Bu da ülkeyi, insanları, yaşayış tarzını, kültürü ve alışkanlıkları başkasının gözünden bakarak analiz etmeyi kolaylaştırmaktadır.

1.1. Kültür

İnsanlık tarihine baktığımızda insanların hep iç içe yaşamak durumunda kalmış oldukları gözlemlenir. . Göçler, ticaret, küreselleşme, teknolojinin ve ulaşımın gelişmesi her yere ulaşabilmeyi sağlamış, uzakları yakın etmiştir. Bu da maddeten yaklaşan insanların kültürlerini de yanında götürmelerini getirmiştir. İnsanlar kendilerinin dışındaki insanları ve kültürlerini tanımışlar bu sayede kendilerinde fark etmedikleri kültür, gelenek ve alışkanlıkları daha iyi görebilme fırsatı yakalamışlardır. Fakat pratiğe baktığımızda karşı tarafa odaklanıldığı için insanlar veya toplumlar dışarıdan nasıl göründükleri meselesini hep arka plana atmışlardır. Kültür etkileşimi bağlamında ve dışarıdan nasıl görüldüğümüz hakkında elbette birçok sosyolog ve antropoloğun yazılarına ulaşmak mümkündür. Fakat ilk önce bu kavramların kısa tarihine bakmakta fayda vardır. Çünkü kelimelerin anlamları hem tarihi serüven içerisinde

dönüşüme uğramış hem de kullanım amacının farklılık göstermesinden dolayı farklı tanımlar yapılmıştır.

“Kültürün tanımı her kuramın/disiplinin öncelik verdiği konu, sorun ve problemlere göre değişmektedir. Bu nedenle kültürü tanımlamadan önce bu tanımların nasıl ortaya çıktığını tespit etmek daha anlamlıdır. Kültür kavramının tanımlanmasına yönelik en sık başvurulan ve klasik olarak verilen bir örnek haline dönüşmüş kaynaklardan biri Amerikalı antropologlar Kroeber ve Kluckhohn oluşturdukları kültür tanımları derlemesidir. Kroeber ve Kluckhohn çalışmalarında kültür kavramının tarihsel serüveni üzerinde durmuştur. Kültür ve uygarlık kavramları ilişkisini tartışmış olan Kroeber ve Kluckhohn İngiltere, Almanya ve Fransa gibi ülkelerde kavramın gelişimini incelemiş ve kültür tanımlarına yönelik belli sınıflandırmalara gitmişlerdir. Kültür tanımlarını yedi şekilde sınıflandırmışlardır. Bu sınıflamada ilk olarak, kültürü toplumsal yaşamın kapsamlı bir bütünü olarak gören ve kültür tanımında genellikle Tylor’un tanımından etkilenilmiş ‘betimsel tanımlamalar’ yer almaktadır. Betimsel tanımlamalar kültürü toplumsal yaşamı meydana getiren tüm unsurlarla birlikte geniş ölçekli bir tanımlama biçimi geliştirmiştir. İkinci olarak ‘tarihsel tanımlamalar’ kültür tanımında toplumsal miras, kültürün kuşaklar aracılığı ile aktarımı ve geleneğe odaklanmıştır.” (Göktürk, 2016: 28-29).

Kroeber ve Kluckhohn bu sınıflandırmaların da etkisiyle kültür konusunda yayımladıkları antolojide, kültür kavramının 164 farklı tanımını derlemiş ve tartışmışlardır. Bu derlemeyi eleştiren bir sosyal bilimci “Bilimsel bir kavramın bu kadar çok tanımı varsa onun tanımlanamayacağını kabul etmek gerekir” diyor. Sosyal antropolog Radcliffe-Brown, sözcüğün hiç kullanılmamasını önermesine rağmen kavramı kullanmakta mecbur kalmış, onun bu görüşüne katılan sosyal/kültürel antropologlar da kültür sözcüğünü kullanmak zorunda kalmıştır (Güvenç, 1999: 121). Cemil Meriç, kültür kavramını ‘kaypak’ olarak nitelendirir. Ona göre kültür sözcüğü tahlil edilemezdir ve unsurları sonsuzdur. Kültür sözcüğü tasvir de edilemez çünkü sabit bir yerde durmaz. Ona göre kültürün manası kelimelerle anlatılamayacak kadar derin ve çok boyutludur (Meriç, 1986: 9).

Burada Tylor’un kültür tanımlaması da büyük önem arz etmektedir. Çünkü başta antropoloji olmak üzere modern toplumbilimlere kaynaklık etmiş ve kültür tartışmalarına yol gösterici olmuştur. Bunlar da Tylor’un tanımlamasını öne çıkarmıştır ve en çok başvurulan kaynaklar arasına koymuştur. Tylor’a göre kültür karmaşık bir bütündür. Bir toplumun üyesi olunması ile kazanılmaktadır ve gelenek görenek gibi daha pek çok bileşeni içinde barındırmaktadır.

Öğrenildiği gibi aynı zamanda da öğretilmektedir (Güvenç, 1999: 129). Tylor'un kültür tanımlaması kapsayıcı, toplumu ön plana çıkartıcı ve aktarıcı yönünü ön plana çıkartmasında yatmaktadır.

Fonksiyonalist bakış açısıyla bilinen Malinowski kültürü; aletlerden ve tüketim mallarından, toplumsal gruplaşmalar için yapılan anayasal belgelerden, insana özgü olan becerilerden, inanç ve törelerden oluşan bir bütün olarak tanımlamaktadır (Malinowski, 1990: 79).

Birçok tanımdan sonra kültürün özellikleri bakımından ortak yönleri ele almak önem arz etmektedir. Özellikle Kottak, Konate, Güvenç, Göktürk, Fichter, Özel gibi kişilerin araştırmalarının sonucunda ortak olarak kültürün özellikleri belirtilecektir. Kültür; tarihidir, süreklidir, doğuştan değildir, öğrenilir ve öğretilir, toplumsaldır, kapsayıcıdır, dayanıklıdır, bütünleştiricidir, ihtiyaçları karşılayıcı ve doyum sağlayıcıdır. İdealleştirilmiş kuralları kapsar, gelenekseldir, şekil yönü ile sürekli büyür ve zenginleşir.

1.2. Çok Kültürlülük

Kültür üzerine yapılan derinlikli çalışmalar birçok kavramın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu kavramlar kültür kavramının daha iyi anlaşılmasında yardımcı olacağı gibi bizim çalışmamızda da önem arz eden kavramlardır. Bu kavramlardan biri çokkültürlülüktür. Çokkültürlülük, sosyal bilimlerde yakın zamanlarda ortaya çıkan bir kavramdır. Sıfat olarak bakıldığında ilk olarak 1941'de önyargısız ve bağısız bireylerden oluşan kozmopolit bir toplumu nitelemek için kullanıldığı görülmüştür. İsim olarak bakıldığında ise 1970'lerde Avustralya ve Kanada'da kültürel çeşitliliği teşvik eden devlet politikaları için kullanıldığı görülmüştür. 1970 ve 1980 arasında çokkültürlülük kelimesinin geçtiği tüm kitapların Avustralya ve Kanada'da basıldığı ve terimin Oxford sözlüğüne ancak 1989'da girdiği görülmüştür (Doytcheva, 2016: 16).

1970'lerden itibaren Kanada ve Avustralya çok kültürlülük politikasını benimsedikten sonra çok kültürlülük kavramı gittikçe daha çok tartışılır olmuştur. Çok kültürlülük nispeten yeni bir kavramdır ve buradaki 'kültür' esas itibarıyla farklı topluluklara gönderme yapar. Bu yönüyle de politik bir kavramdır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında Batılı ülkelere gerçekleşen göçler nedeniyle oluşan kültürel topluluklarda, bu çok kültürlülük politikası içinde tartışılmaya başlanmıştır. Kavramsal düzeyde çok kültürlülük farklılığın bir veri olarak kabul edildiği bir yaklaşım biçimi olarak ortaya çıkmıştır. Farklılıklara vurgu yapan çok kültürlülük politikası yirminci yüzyılda gelişen düşünce akımlarıyla bazı paralellikler göstermektedir. Özellikle

tanım ve anlam konusunda çoklu bakış açısı tartışmanın en önemli konusunu oluşturmaktadır (Say, 2017: 29).

1.3. Küreselleşme ve Göç

Hiç şüphesiz dünyamız, tarihin hiçbir döneminde bu kadar hızlı bir değişim ve dönüşüme sahne olmamıştı. Her ne kadar bu hızlı değişimin temel dinamikleri, dört yüzyıl öncesinde -modernlik projesinde- aransa da günümüz bilim ve teknolojisinin iletişim alanında yarattığı devrimler, bu değişimi hızlandıran esas saikler olmuştur. Nitekim küreselleşme olgusunun neliğine ilişkin yapılan tanım ve açıklamalar, konunun daha çok politik, ekonomik ve askeri boyutunu öne çıkarsa da küreselleşmenin en fazla kültürel yaşam üzerinde dönüştürücü bir etki yarattığı, toplumların günlük yaşam pratiklerini biçimlendiren temel değerleri, kolektif imgeleri ve sembolleri hedef aldığı tespiti toplumsal açıdan önemlidir. Bu açıdan bakıldığında, dünyanın farklı coğrafyalarını, kültürlerini ve değerlerini birbirine bağlayan küreselleşmenin, aslında toplumlar arasında iletişim ve etkileşimi sağladığı, benzerlikleri, farklılıkları, tikellikleri ve yerellikleri görünür hale getirmek suretiyle insanlar arasında kültürel bir zeminde ve bir ortak paylaşım alanı yarattığı düşünülmektedir. Küreselleşme, bir yanda kültürel çoğulluğu ve bireysel kimliğini merkeze alarak her türden kesimlerin kendilerini ifade etme olanağını sunmakta, diğer yandan bugüne kadar kıyıda köşede kalmış egzotik kültürel değerleri gün yüzüne çıkararak onları birer tüketim nesnesine dönüştürmekle birlikte küresel kapitalizmin yayılcı politikalarına kapı açmaktadır. Ancak, küresel düzenin egemen güçleri, her ne kadar bu durumu karşı konulmaz bir süreç olarak ilan etseler de küreselleşme ideolojisinin gerçek amacının, Batı'nın; politik egemenliğini, demokrasisini, ekonomik egemenliğini, geç kapitalizmin tüketim kültürünü ve serbest piyasa ekonomisini, sosyal yaşamını, seküler ve rasyonalizmini egemen kılmaya çalıştığı görülmektedir.

Batı'nın, kendi kültürel değerlerini dünyanın geri kalan kısmına yaymak suretiyle egemen olmaya çalıştığı savı, küreselleşme tartışmalarının en önemli boyutunu oluşturmaktadır. Dünyanın tek bir mekâna hapsedilmesi ve toplumların sıkı bir iletişime geçmesini simgeleyen küreselleşmenin; Batı'nın lehinde bir gelişme olduğu, Batı dışında gelişmemiş ülkeler açısından ise dezavantajları bulunduğu ve ulusal hükümetlerin bu duruma karşı yeterince önlem/direnç göstermedikleri düşünülmektedir. Nitekim dünyamız, her ne kadar gittikçe küreselleşmenin etki alanına, ideolojik ve ekonomik hegemonyasına girdiyse aynı oranda küreselleşme karşıtlarının tepkisine ve bu yönde uluslararası arenada oluşan kamuoyu baskısına da maruz kalıyor. Bu tepkiler en çok küreselleşmenin yerel kültür ve ulusal kimlik üzerinde yarattığı

olumsuz etkilere yönelik oluyor. Küresel aktörlerin, ulusal devletlerin egemenlik ve meşruiyetini tartışmalı hale getiren kimi uygulamalarına ve bu yönde kurulmaya çalışılan uluslararası düzene karşı eleştiriler de aynı oranda artıyor. Bu açıdan küreselleşme, deyim yerindeyse kazananların ve kaybedenlerin olduğu eşitsiz bir duruma işaret etmektedir ve aynı zamanda eşitsizliğin artmasına ön ayak olmaktadır (Duman, 2009: 587). Fakat sarkacın diğer tarafına bakıldığında ise risklerle beraber fırsatların da doğduğu gözardı edilmemelidir. Eğitim göçü buna iyi bir örnek oluşturmaktadır. İnsanların bağlantısallıkları ele alındığında sosyo-kültürel, eğitim ve ekonomi gibi konularda bireyler arasındaki etkileşimin arttığı görülmektedir.

Küreselleşme dünya çapındaki bir bağlantı ağı olarak düşünülebilir. Bu sürecin modernleşme ile birlikte başladığı söylenmektedir. Fakat teknolojiadaki, iletişim ve ulaşımındaki gelişmeler, büyük dönüşümler, küreselleşmenin temelini oluşturur. Küreselleşmeyi her anlamda düşünebiliriz, ekonomik anlamda bir para döngüsünden bahsedebildiğimiz gibi kültürel anlamda da bir dönüşümden bahsedebiliriz. Başka insan yaşantılarından haberdar olmak, etkileşimi arttıracak araçların ve etkenlerin çoğalmasa birçok yönden okunabilir ve okunması da gerekir. Kendimizin dışarıdan nasıl görüldüğü mevzusu, başka insanların ve yaşantıların olduğunu görmek bizim ufumuzu genişleteceği gibi bakış açımızın yelpazesini de genişletecektir. Bu duruma fiziksel olarak bakacak olursak, insanlar müphemlikten çok hoşlanmazlar ve belirsizlik her zaman tedirgin eder. Başka toplumların finansmanı, kültürü, yaşantıları, dünyaya bakış açıları bilindiğinde insanlar göç olgusunu düşünme fırsatı bulurlar ve yaşadıkları yerden başka bir yere gidebilme fırsatları çoğalır. Bu göç zorunlu veya isteğe bağlı olabilmektedir. İsteğe bağlı göçler arasında eğitim göçünün de son yıllarda büyük artış gösterdiği görülmektedir. Bu çalışmada isteğe bağlı göçlerden eğitim göçü kapsamında dıştan bir gözle Türkiye'ye bakılmıştır.

Göç bireylerin sosyal, ekonomik, siyasi veya doğal nedenlerden dolayı coğrafi olarak yer değiştirmesi biçiminde tanımlanabilir. Göçün biçimi (gönüllü/zorunlu, geçici/sürekli, iç/dış, bireysel/kitlesel vb.) ne olursa olsun her türlü nüfus hareketleri (mülteciler, sığınmacılar, ülke içinde yerinden edilmişler, sürülmüşler, ekonomik göçmenler vb.) göç tanımı içinde kendisine yer bulmaktadır (Adıgüzel, 2018: 3).

Küreselleşme, göç sebebinin oluşmasından, göç kararının alınmasından, göç edilecek yerin seçimi ve göç edilen yerdeki yaşama koşullarının belirlenmesine kadar, geniş bir yelpazede göç görünümleri üzerinde etkili olmaktadır. Küreselleşmeyi doğuran birçok saiklerden söz edebildiğimiz gibi küreselleşmenin de getirdiği çok boyutlu inceleme alanları doğmuştur. Küreselleşmenin, politik, sosyal, ekonomik yapılarda meydana getirdiği değişimler ve bu

değişimlerin birbirini tetiklemesinin daha hızlanmış olması, göçü ve göçmeni daha fazla etkilemesine neden olmakta ve bu sürecin daha sert yaşanması sonucunu doğurmaktadır. Sürecin getirdiği bu gelişmeler, sosyal bilimcilerin göç olgusunu daha karmaşık ve çok boyutlu ele alarak, bu yönde bir bakış açısı geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Ancak böyle bir bakış açısının geliştirilmesi sosyal bilimcileri, ulus aşırı nüfus hareketleri, bunun getirdiği çokkültürlülük ve gerek uzak coğrafyalar arasında gerekse de yakın coğrafyalar içinde oluşan yeni tip topluluklar vb. gibi pek çok faktörün yapılacak analize dâhil etmeye zorlamaktadır. Çünkü küreselleşme ve göçün ulus aşırı yaşanıyor olması olgunun bir boyutunu oluştururken, ulus-devletlerin sınırlarının varlığı ve bu sınırların getirdiği hukuki durumlar olgunun diğer boyutunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu sınır aşırı yaşanan demografik hareketler sadece ekonomik temelli değil, politik, kültürel ve bölgesel temelli olarak da değerlendirilmelidir. Bu tür bir yapı içerisinde oluşan ilişki ağları, zaman ve mekân sıkıştırarak, yeni bir biçim kazanmaktadır (Çağlayan, 2006: 89).

Küreselleşme ile birlikte göç kavramı anlam kazanmıştır ve yelpazesi genişlemiştir. Eğitim göçü isteğe bağlı olduğu için ve belli bir süre dahilinde olduğundan bazı araştırmacılar mevsimlik işçi göçüne benzetmişlerdir.

1.4. Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Dünyada, Türkiye’de ve Bartın’daki genel durum

Küresel gelişmelerle birlikte eğitim alanındaki en büyük gelişmelerden biri de uluslararası öğrenci hareketliliğidir. Eğitim görmek amacıyla öğrenciler çoğu zaman kendilerini geliştirmek amacıyla eğitim göçünde bulunurlar. Bu süreçte tabii ki öğrenciler sosyal, kültürel, politik, ekonomik, siyasi etkenleri göz önünde bulundurarak karar verirler/vermektedirler. Genele bakıldığında öğrenciler genelde genç nüfus yoğunluğu fazla olan gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelerden, yaşlı nüfusun yoğunlukta olduğu gelişmiş ülkelere -eğitim amacıyla- göç ederler.

1975-2000 yılları arasında Türkiye’de 1,3 milyon artış gösteren uluslararası öğrenci sayısı 2000 yılından sonra neredeyse 1 milyon artmıştır (Yılmaz, 2018). 2005 yılında 3 milyon olan uluslararası öğrenci sayısının 2012 yılında 4,5 milyona ulaştığı görülmüştür (OECD, 2014). Türkiye açısından bakıldığında ise uluslararası öğrencilerin oranının 2018-2019 eğitim öğretim yılında yaklaşık % 2 olduğu görülmüştür (YÖK, 2019).

Dünyada ve Türkiye’de uluslararası öğrencilerin oranına bakıldığında bir öğrencinin yıllık ortalama maliyetinin Türkiye’de 40 bin dolar civarında olduğu, dünyadaki yabancı öğrencilerin yarattığı uluslararası öğrenci bütçesinin ise yıllık 150 milyar doları aştığı görülmüştür (Coskun,

2014: 477). Bu veriler, uluslararası öğrenci hareketliliğinin stratejik ve ekonomik açıdan her geçen gün daha önemli hale geldiğini ortaya koymaktadır.

Bilindiği üzere Türkiye hem üniversite eğitimi görmek üzere yurtdışına öğrenci yollamakta hem de son yıllarda artan bir şekilde yabancı uyruklu öğrenci kabul etmektedir. Türkiye'ye üniversite okumak için gelen öğrencilerin çoğu buraya hem coğrafi hem de kültürel olarak yakın (Orta Asya ve Orta Doğu'daki) ülkelerin vatandaşıdır. Ali Çağlar'a göre, bu öğrenciler bir anlamda, mevsimlik göçmenler olarak değerlendirilebilirler. Çünkü, tıpkı mevsimlik göçmenler gibi belirli bir süre ve belirli bir amaç -eğitim- ile ülkemize gelmiş ve amaçlarına erdikten sonra da kendi ülkelerine geri döneceklerdir. Dolayısıyla yeni bir göçmen türü olarak algılanmış ve değerlendirilmişlerdir.

Türkiye'deki üniversiteleri en fazla bölge ülkelerindeki öğrencilerin tercih ettiği görülmekle beraber Türk cumhuriyetlerinden üniversite eğitimi almak için gelenlerin sayısı da diğer ülkelere göre daha fazladır. Türk üniversitelerini en az tercih edenler mesafe olarak uzak olan ülkelerdeki öğrencilerdir. 2011 yılı verilerine göre Türkiye'deki üniversitelerde 3540 Azerbaycan, 3503 KKTC, 2929 Türkmenistan, 1305 İran, 1231 Bulgaristan, 1143 Almanya, 1099 Yunanistan, 956 Moğolistan, 812 Afganistan, 727 Kazakistan, 674 Bosna-Hersek, 602 Kırgızistan, 516 Rusya Federasyonu, 482 Arnavutluk, 455 Suriye Arap Cumhuriyeti, 371 Gürcistan, 370 Irak, 334 Makedonya, 240 Çin, 239 Tacikistan, 224 Nijerya, 208 Ukrayna, 198 Amerika Birleşik Devletleri uyruklu öğrenci okumaktadır. Arap ülkelerinden gelen çok sayıda öğrenci de Türkiye'de yükseköğretimlerini sürdürmektedir. Bu ülkeler içerisinde en çok öğrencisi olan ülke, 2011 yılı verilerine göre 455 öğrenci ile Suriye'dir. 2011'de başlayan iç savaş dolayısıyla Suriye'den Türkiye'ye gelen milyonlarca Suriyeli arasında eğitimine Türkiye'deki üniversitelerde devam eden çok sayıda öğrenci bulunmaktadır (Coşkun, 2014: 480).

Görüldüğü üzere günümüz küresel dünya düzeneğinde birçok ülke kendi üniversiteleri bünyesinde başka ülkelere gelen öğrencileri barındırmaktadır. En çok tercih edilen üniversiteler genellikle ülkenin refah düzeyi, eğitim kalitesi, yaşam kalitesi ve gelişmişlik düzeyine bağlı olarak yükselme göstermiştir. Dünyada ve Türkiye'de uluslararası öğrenci hareketliliğini ve istatistiği incelenmiştir. Bartın Üniversitesi bünyesinde bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin istatistiklerine bakıldığında da 14 Ocak 2020'de Bartın Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'ndan alınan verilere göre toplamda 944 Yabancı uyruklu öğrenci bulunduğunu görmekteyiz. Türkmenistan'dan 353, Suriye'den 145, Somali'den 121, Azerbaycan'dan 52, Mısır'dan 35, Yemen'den 25, Pakistan'dan 22, Moritanya'dan 18,

Özbekistan'dan 8, Suudi Arabistan'dan 4, Çad'dan 4 öğrenci ile birlikte daha birçok ülkeden öğrenciler Türkiye'deki üniversitelere gelmişlerdir.

2. Araştırma Yöntemi

2.1. Araştırmanın Amacı, Önemi, Yöntemi, Kapsamı, Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın ana amacı, yurtdışından ülkemize üniversite okumak için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'nin özelde de Bartın'ın kültürüne, alışkanlıklarına örf ve adetlerine bakış açısını anlamaktır. Derinlemesine literatür araştırması yapıldığında, araştırma konusu hakkında yapılmış bilimsel çalışma ve yayınlara rastlanmamıştır. Yabancı öğrencilerin Türkiye'ye geldiklerinde yaşadıkları sorunlarla ilgili, geldikleri üniversiteyi değerlendirmelerine yönelik çalışmaların ve Türkçeyi öğrenmekte yaşadıkları sorunlarla ilgili çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Fakat Türkiye'ye üniversite okumak amacıyla gelen yabancı uyruklu öğrencilerin ülkeyi, insanları, toplumu, kültürü nasıl gördükleriyle ilgili bir çalışma mevcut değildir. Bu anlamda çalışma ele alınan ilk çalışma olma hüviyetine sahiptir. Üzerine düşülen ana kavramlar neticesinde sosyolojik ve antropolojik bir çalışmadır. Bir topluma ve kültüre ancak dışarıdan bakıldığı takdirde anlam dünyası, yaşantısı, eksiklikleri, yapılanması anlaşılabilir. Bu çalışmanın önemi bunlar göz önünde bulundurulduğunda daha iyi anlaşılacaktır.

Araştırmanın evrenini Bartın Üniversitesi oluşturmaktadır. Bartın Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler ise örneklemi oluşturmaktadır. Bartın'a üniversite okumak amacıyla gelen yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'yi özelde de Bartın'ı nasıl gördükleri, buranın kültürünü, alışkanlıklarını, yaşam biçimlerini nasıl gördüklerini ve alışmakta zorlandıkları noktalar araştırılmıştır. Çalışma Yorumlamacı yaklaşım ile ele alınmıştır ve Nitel (kalitatif) Araştırma Yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmaların en çok karşımıza çıkan özellikleri şunlardır; doğal ortama duyarlılık, araştırmacının katılımcı rolü, bütüncül yaklaşım, algıların ortaya konması, araştırma deseninde esneklik, tümevarımcı analiz ve nitel veri (Yıldırım, Şimşek, 1999: 47). Nitel araştırmalarda gerçeklik oluşturulur, asıl olan çalışılan durumdur, değişkenler karmaşık ve iç içe geçmiştir ve bunlar arasındaki ilişkileri ölçmek zordur. Araştırmacı olay ve olguları yakından izler, katılımcı bir tavır geliştirir (Glesne, Peskin, 1992). Bu çalışmada da insanların anlam ve algıları ön planda tutulduğu için ve bahsedilen tüm bu özellikler çalışmada var olduğu için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada ana veri toplama aracı olarak yarı-yapılandırılmış mülakat kullanılmıştır. 18 kişiyle derinlemesine mülakat yapılmıştır. Araştırma, mevcut durumu tespite ve açıklamaya yöneliktir. Bartın Üniversitesi'nde okumakta olan öğrencilerin istatistiksel olarak ve çok

boyutlu verileri Bartın Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'ndan temin edilmiştir ve güncel verilerdir.

2.2. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat ve odak grup görüşmesi yapılmıştır. Mülakat yapılmasının nedeni bireylerin tutumlarına, görüşlerine, deneyimlerine, duygularına ve şikayetlerine yönelik bilgileri elde etmede oldukça etkili bir veri toplama aracı olmasından kaynaklıdır. Burada bireyin hal ve hareketleri, jest ve mimikleri, yeri geldiğinde susması da büyük önem arz etmektedir. Stewart ve Cash (1985) mülakatı, “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci” (Stewart, 1985: 7) olarak tanımlamışlardır. Görüşmemizi yarı yapılandırılmış olarak seçmemizin nedeni ise bireylerin kendilerini hem rahat bir şekilde ifade etmelerini sağlamak hem de önceden hazırlanan sorulara ve kapsama sadık kalmak istememizdir. Bu şekilde araştırma problemi ile ilgili tüm yönleri ele almış olduk ve ilgisiz olanları ise görüşme anında elemiş olduk.

Powell ve diğerlerine (1996: 499) göre odak grup görüşmesi “araştırmacı tarafından seçilmiş ve bir araya getirilmiş bir grup insanın kendi deneyimlerinden yola çıkarak araştırmacıya konu, problem hakkında görüş belirtmeleri ve tartışmalarıdır” (aktaran Gibbs: 1997). Çalışmamızda ikinci bir veri toplama tekniği olarak odak grup görüşmesini kullanmamızın nedeni, konunun etkileşim kurmaya açık bir konu olmasından kaynaklı bireylerin başkaları ile bir arada aynı soruları düşünmelerinin aynı analiz sürecini doğurup doğurmayacağını görmektir. Bu süreçte bireylerin daha önce akıllarına gelmeyen bazı önemli cevapların bu esnada akıllarına gelebileceği düşünülmüştür. Bunlara ek olarak bireysel olarak söylediği fakat grup içerisinde söylemekten çekindiği yönler de anlaşılmış olacaktır. Odak grup görüşmelerinde etkileşimin son derece çeşitli ve özgün fikirleri oluşturması da seçmemizde bir etkidir. Ayrıca yüz yüze yapıldığından anında test edilmesi geçerlilik ve güvenilirlik sağlamaktadır.

3. Bulgular ve Yorumlanması

Çalışmanın bulgular kısmı, Türkmenistan'dan, Azerbaycan'dan, Özbekistan'dan, Somali'den, Suriye'den, Moritanya'dan, Mısır'dan, Suudi Arabistan'dan ve Çad'dan Bartın'a üniversite okumak için gelen öğrencilerle derinlemesine mülakat yapılarak hazırlanmıştır. 12 erkek ve 6 kadın ile görüşme yapılmıştır. Yaş aralığı 17-24'tür. Hem sayısal bölümlerde hem de sözel bölümlerde okuyan öğrenciler mevcuttur. Bartın Üniversitesi'nde okuyan yabancı öğrencilerin ülke bazında sayısına oranlayarak ülkelere göre öğrenci sayısı belirlenmiştir. Örneğin,

Türkmenistan'dan ülkemize ve Bartın'a gelen öğrenci sayısı fazla olduğundan örneklemin içinde de fazla bir orana sahiptir.

Örnekleme öğrencilerin kendi ülkelerinden farklı buldukları noktalar, gelmeden önceki algı ve geldikten sonraki algı, yaşayış tarzına bakış açısı, kültüre bakış açısı, ülkelere ve bölgelere göre farklılık göstermektedir. Bundan dolayı bazı detaylar bölgelere göre değişkenlik gösterdiğinden bakış açılarının farklılıkları bölgelere göre açıklanacaktır. Öncelikle genel sorulardan özel sorulara doğru bir analizde bulunulacaktır. Görüşülenlerin %15'i bir yıldan fazla süredir Türkiye'de ve Bartın'da yaşamakta olup, %85'i 1 yıldan az süredir Bartın'da yaşamaktadır. Hepsi başka şehirlerde de bulunmuştur. Bazıları uzun süredir başka şehirlerde yaşarken bazıları gezmek için gitmiştir. Bu durum çalışmamızda önemli bir yere sahiptir çünkü başka şehirlerle Bartın'ı kıyaslama fırsatı bulmamız ve örnekleme öğrencilerin tüm Türkiye'deki kültürü, yaşayış tarzını, alışkanlıkları, daha iyi görmeleri, karşılaştırma yapmaları mümkün olmuştur. Bu da daha genel ifadeler kullanmamızı kolaylaştırıcı bir etkidir.

“Türkiye’de ve Bartın’da okuma nedenleriniz nelerdir?” diye sordüğümüzde karşımıza birçok bileşen çıktığından bunların ortak noktalarını daha iyi görebilmek için iki farklı tablo hazırladık; ‘Neden Türkiye?’ ve ‘Neden Bartın?’

Neden Türkiye?	
Müslüman ülke olduğu için	8
Yaşam standartları yüksek ve imkanları çok olan bir ülke olduğu için	6
Eğitime önem veren bir ülke ve eğitimi kaliteli olan bir ülke olduğu için	13
Kültür olarak yakın hissedildiği için	3
Türkiye’de üniversite okumak daha yaygın olduğu için	1
Türkiye’de tanıdıkları olduğu için	4
Türkiye’de eğitim ucuz olduğu için	1
Dili anadillerine yakın olduğu için	1
Suriye’de savaş olduğu için	1
Türkiye’de üniversite kazanmak daha kolay olduğu için	3

Türkiye’de okumayı tercih eden öğrenciler çoğunlukla birden çok nedeni göz önünde bulundurarak Türkiye’ye gelmişlerdir. Bu sebeple tabloda görüşmecii sayısından daha fazla sayı çıkması normal bir durumdur. Bunlara ek olarak özellikle Türkmenistan, Azerbaycan ve Özbekistan’dan gelen öğrenciler Türkiye kardeş ülke olduğu için bu durumun buraya gelmelerini etkilediklerini belirtmişlerdir. Azerbaycan’dan gelen bir öğrenci çifte vatandaşlığı olduğu için burada okumayı tercih ettiğini de eklemiştir. Türkmenistan’lı bir öğrenci söylediklerine ek olarak dünyaya bakış açısını genişletmek için, yeni insanlar tanımak için Türkiye’de okumayı tercih ettiğini belirtmiştir. Azerbaycan’lı bir öğrenci ülkesinde Türkiye’de herhangi bir üniversiteden alınan diplomanın çok değer gördüğünü söylemiştir.

Neden Bartın?	
Eğitimi iyi	4
Arkadaşım veya tanıdığım olduğu için	8
Puanım buraya yettiği için(rastgele)	5
Güzel bir şehir olduğu için	1
Küçük, alışması kolay olduğu için	1

Tabloda da görüldüğü üzere Bartın’a gelme sebepleri en çok tanıdıklarının tavsiyesiyle olmuştur. Daha sonra rastgele, puanı oraya yettiği için gelenler olmuştur. 4 kişi eğitimin kaliteli olmasından dolayı Bartın Üniversitesi’ni tercih etmiştir. Diğer kişiler de güzel bir şehir olduğundan dolayı veya küçük, alışması kolay olduğundan dolayı Bartın’ı tercih etmiştir.

“Türkiye’ye ilk geldiğinizde kültürel anlamda size farklı gelen ne oldu?” diye sorduğumuzda bu noktada birçok parametre karşımıza çıkmıştır. Farklılıklarda ortak nokta olarak en genel 5 ifade açığa çıkmıştır: yemekleri, dansları, selamlaşma şekilleri, ten rengi, kıyafetleri. Azerbaycan’dan gelen 3 öğrenci, Özbekistan’dan 1 öğrenci, Suudi Arabistan’dan gelen 1 öğrenci, Mısır’dan gelen 1 öğrenci, Somali’den gelen 5 öğrenci, Çad’dan gelen 1 öğrenci, Moritanya’dan gelen 1 öğrenci Türk yemeklerini farklı ve güzel bulmuştur. Suriye’li ve Türkmenistan’lı görüşmeciler yemek kültürünün kendi ülkelerine yakın olduğunu ve zorlanmadıklarını söylemişlerdir. Türk kültüründeki dansları, halayları ve yöresel bazı oyunları görüşmecilerden 8 kişi farklı bulmuştur. Özellikle Ankara havasında erkeklerin karşılıklı oynamaları onları çok şaşırmıştır. Dansları farklı bulanların oranları da şu şekildedir: 3 kişi Türkmenistan’lı, 2 kişi Azerbaycan’lı, 2 kişi Somali’li, 1 kişi Çad’lı görüşmecilerimiz Türk danslarını çok farklı bulmuşlardır. Suudi Arabistan, Suriye, Özbekistan, Somali ülkelerinden olan görüşmecilerimizin ise çok fazla dikkat etmedikleri, benzer geldiği görülmüştür. Sadece

Somali'den gelen görüşmecilerimiz Somali'deki insanların daha hızlı oynadıklarını söylemişlerdir.

Türklerin selamlaşma şekilleri çok çeşitli ülkelerden gelen görüşmecilerce %27 oranında farklı gelmiştir. Yani bu durumda bir tek bir bölge veya ülkeden gelenleri kastedemeyiz çünkü farklı farklı ülkelerden gelen görüşmeciler bu oranın toplamını oluşturmaktadır. Genellikle Afrika ülkelerinden gelen görüşmecilerimiz el sıkışmayı çok farklı bulurken, Türkmenistan, Azerbaycan, Özbekistan gibi ülkelerden gelen görüşmecilerimiz sokakta insanlar karşılaştınca hemen birbirlerine sarılıp birbirlerini öpmeleri çok tuhaf karşılanmıştır. Somali'den gelen görüşmecilerimize ise selamlaşma daha soğuk gelmektedir (onlar birbirlerini gördüklerinde sarılırlarmış ama Türklerin el sıkıştıklarını söylüyorlar). Görüşmecilerimizin çoğunluğuna göre Türklerde selamlaşmak için çok fazla kelime kullanılmaktadır: Selam, merhaba, Selamun aleyküm, günaydın, hayırlı akşamlar gibi. Somali'li görüşmecilerimiz özellikle erkeklerin karşılaştıklarında veya görüştüklerinde el sıkışıp kafa tokuşturmalarına çok şaşırılmışlardır.

Ten renginin farklılığına vurgu yapan 5 kişi de Somali'lidir. Afrika ülkelerinden gelen öğrencilerin %80'i kıyafetleri farklı bulmuştur. Özellikle Moritanya ve Çad'dan gelen görüşmecilerimiz kıyafetleri çok farklı bulmuştur çünkü kendi ülkelerinde erkekler dahil olmak üzere kaptani denilen, elbise tarzında kıyafet giyilmektedir. Ayrıca Çad, Moritanya, Somali gibi Afrika ülkeleri sıcak ülkelerdir, erkeklerin orada elbise tarzı kıyafet giymelerinin en büyük sebepleri bunlardır. Ayrıca Afrika ülkelerinin çoğunluğu Müslüman olduğu için daha sıkı ve muhafazakâr bir yapıya sahiplerdir. Somali'den gelen kadın görüşmecilerimiz genelde uzun ferace, cilbab denilen dış kıyafet giydiklerini söylemektedirler. Fakat Türkiye'de kadınların da pantolon giydiklerini görünce, erkekler ve kadınlar arasındaki samimiyetin daha fazla olduğunu görünce şaşırılmışlardır. Suudi Arabistan'dan gelen görüşmecimiz ise kadınların iş hayatında olmalarını farklı bulmuştur ama bu durumu iyi olarak görmüştür. Kadınların da çalışmasıyla Türkiye'de daha eşitlikçi bir yapının oluşmasına vurgu yapmış ve ekonomik anlamda da iyi olduğunu söylemiştir. Genel olarak ortak bulunan farklılıklar bu şekildedir. Biraz daha özele inip esas kültürel özellikleri çıkarsayacağımız farklılıkları inceleme sırası gelmiştir.

Görüşmecilerimizin %90'ı Türkiye'ye gelirken bir zorluk yaşamamışlardır. Zorluk yaşamamalarının sebepleri aynı dine inanmak, bazılarının tanıdığı olduğu için ve kültürel benzerliklerden dolayıdır.

Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkında neler düşündüklerini ve geldikten sonra algının değişip değişmediğini sorduğumuzda farklı farklı cevaplar aldık. Somali'den gelen öğrenciler;

Türklerin Müslüman olduklarını bildiklerini, Türkiye'de eğitimin gelişmiş olduğunu duyduklarını, kültürel anlamda kendilerine yakın bir kültüre sahip olduğunu düşündüklerini, Türkiye'de hayat standartlarının yüksek olduğunu düşündüklerini, burada okumanın daha yaygın olduğunu bildiklerini, imkanların çok olduğunu düşündüklerini, insanların cana yakın-samimi olduklarını düşündüklerini belirttiler. Geldikten sonra da çoğunlukla fikirlerinde değişme olmadıklarını belirttiler. Moritanya ve Çad'dan gelen görüşmecilerimiz de benzer bir algıyı belirttiler. Farklı olarak Çad'dan gelen görüşmecimiz gelmeden önce Türk dizilerini izlediğini ve dizilerde, gerçeğin çok farklı yansıtıldığını söylemiştir. Şu şekilde anlatmıştır:

“Türkiye’de imkânın çok olduğunu düşünüyordum. Gerçekten de ulaşım, eğitim ve sosyalleşme açısından gelişmiş bir ülke olduğunu gördüm. Buraya gelmeden önce bu kadar güzel bir ülke olduğunu bilmiyordum. Türk dizilerini ve filmlerini izliyordum, buraya gelince gerçekteki gibi yansıtılmadığını gördüm. Dizilerden izlediğim kadarıyla Türkiye’de güvenlik yok, polis yok, mafyacılık, kaçakçılık çok diye biliyordum. Fakat güvenli bir ülke. Her yerde polis, bekçi ve güvenlik kameraları var.” (G-1, 19, E, Çad, 6 ay, 11.03.20)

Aynı soruya Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan gibi ülkelere gelen görüşmecilerimizin büyük bir çoğunluğu şu şekilde cevap verdi; Müslüman bir ülke olduğunu biliyorduk, eğitimin burada daha yaygın ve kaliteli olduğunu biliyorduk, kültürlerimiz benzer olduğu için zorlanmayacağımızı düşündük, dilimizin yakın olduğunu biliyorduk, aile yaşantımızın benzer olduğunu düşünüyorduk. Geldikten sonra da fikirlerinde değişme olmadığını belirttiler. Bu ülkelere mensup olup Türk dizilerini izleyen görüşmecilerimiz dizilerdeki yaşamın gerçekteki yaşama benzer yansıtıldığını söylemişlerdir.

Suriye’den ve Mısır’dan gelen görüşmecilerimiz de birbirlerine benzer cevaplar vermişlerdir. Yardımsever insanların olduğunu, kendi kültürlerine yakın olduğunu, yaşam tarzının benzediğini ve Türkiye’de yaşam standardının yüksek olduğu düşünüyorlarmış, gelmeden önce algıları bu şekildeymiş. Mısır’lı görüşmecimizin geldikten sonra da fikirleri değişmemiştir. Fakat Suriye’li görüşmecimiz 2015’ten sonra Suriye’deki savaştan dolayı binlerce insanın Türkiye’ye gelmesiyle dışlamaların arttığını söylemiştir. Fakat buna en olarak sadece Türklerin onları kabul ettiklerini, başka ülkelere yardım görmediklerini ve Türklere minnettar olduklarını da belirtmiştir.

Suudi Arabistan’dan gelen görüşmecimiz, Çad’dan gelen görüşmecimizle benzer bir şekilde izlediği Türk dizilerinden dolayı Türkiye’de mafya ve hırsızlığın çok olduğunu düşündüğünü fakat geldikten sonra öyle olmadığını gördüğünü söyledi, güvenli bir yer olduğunu belirtti.

Görüşmecilerimizin hepsi Türkiye’de yaşayan insanların sıcakkanlı, samimi, yardımsever ve aile bağlarının kuvvetli olduklarını belirtmişlerdir. Çoğunluğa göre yemek kültürü, dans kültürü, kıyafetleri, ten rengi ve selamlaşma şekilleri farklı gelmekle birlikte biraz daha özele inip inceleme yapmak gerektiği kanaatindeyiz. Afrika ülkelerinden gelen görüşmecilerimizin çoğu Türklerin çayı ve kahveyi çok tükettiğini, diğer kültürlerden ve ülkelere farklı olarak yemekten önce mutlaka çorba içtiklerini, birbirlerini gördüklerinde el sıkıştıklarını, erkeklerin el sıkışıp kafa tokuşturduklarını, kadınlarınsa karşılaştıklarında bazen birbirlerini öptüklerini, sarılmanın az olduğunu, özellikle akşam yemeğinden sonra çay içtiklerini, Türklerin tatlılara çok düşkün olduklarını, Türklere aile bağlarının kuvvetli olduğunu, akrabalara önem verdiklerini söylemişlerdir. Afrika ülkelerinden gelenler için çoğunluktan farklı olarak belirtilen durumlar ise şu şekildedir; bir iki kişi zeytini, peyniri ilk burada yediklerini, şerbetli tatlıların çoğunu burada yediklerini, söylemişlerdir. Türklerin müzik dinlemeyi çok sevdiğini söylemişlerdir. Bir görüşmecimiz yönelttiğimiz soruya şöyle cevap vermiştir:

“Türkiye’de müzik dinlemeyi ve dans etmeyi çok seviyorlar. Türkiye’de her insan; öğretmenler, yaşlılar, şoförler ve herkes müzik dinliyor, bu şaşırtıcı geldi. Çünkü Somali’de sadece gençler müzik dinler. Türklerin her yemekten önce çorba içmesi ilginç geldi. Somali’de de çorba var ama nadiren içilir. Bir de Türkler tatlıya çok düşkün; baklava, künefe gördüğüm kadarıyla bunların en başında geliyor.” (G-2, 20, K, Somali, 5 ay, 13.03.20)

Dini pratiklerdeki farklılıklar görüşmecilerimizin %95’ini etkilemiştir. Afrika ülkelerinden ve Mısır, Suudi Arabistan gibi ülkelere gelenlerin büyük bir çoğunluğuna göre Türkler namazı çok hızlı kılıyorlar. Türkmenistan, Özbekistan ve Azerbaycan’dan gelen görüşmecilerimiz kendi ülkelerinde Camilerin az olduğunu, namazı genelde evde kıldıklarını söylediler. Türkiye’ye gelmeden önce Türklerin çok namaz kıldığına dair bir algı olduğunu bu konuda zorlanacaklarını düşündüklerini fakat geldikten sonra bu konuda sıkı bir yaptırım olmadığını, herkesin namaz konusunda özgür bırakıldığını, ibadetlerini de rahat bir şekilde yapabildiklerini söylediler.

Afrika ülkelerinin dışından olan görüşmecilerimizde özellikle Türkmenistan, Azerbaycan, Suriye ve Özbekistan’dan gelenler için yemek kültürü, yaşayış tarzı, insanlara yaklaşım, aile bağları kendi kültürlerindekiyle benzer olduğu ve bu konuda zorlanmadıklarını belirtmişlerdir. Dil açısından da zorlanmamışlardır.

Arabistan’dan gelen görüşmecimiz Somali’den gelenlerin gördüklerine çoğunlukla katılıp, farklı olarak Türkiye’de çekirdek ailenin yaygın olmasına vurgu yapmıştır.

Görüşmecilerimizin geneline baktığımızda 16 kişi bir dışlama ile karşılaşmamış olup, 2 kişi dışlama ile karşı karşıya kaldıklarını belirttiler. Bir görüşmecimiz bazı gençlerin ten renginden dolayı aşağılayıcı bakışlarda bulduklarını söyledi ve özellikle yaşlılar ve öğretmenlerin çok merhametli olduklarına vurguda bulundu.

Görüşmecilerimizin hepsi Bartın dışında en az bir şehirde bulunmuştur. Bartın dışında görüşmecilerimizin tamamında toplamda 13 farklı şehirde bulduklarını veya yaşadıklarını saptadık ve bu da bize diğer şehirlerle Bartın'ı kıyaslama imkânı doğurmuştur. Bu etken, çalışmanın niteliğini arttırmıştır. Çünkü görüşmecilerin diğer şehirleri görmesi demek oradaki yaşayış şekillerini, kültürü, insanları da inceleme fırsatı bulması demektir. Türk kültürünü dışarıdan bir gözle nasıl gördükleri bir tek Bartın üzerinden olmayıp genelleştirilebilir özellikler taşımaktadır. Görüşmecilerimizin %84'ü Bartın'daki yaşamdan sosyal olarak çok memnunnlardır. Bartın'ın havasının temiz olması, deniz kenarında bir şehir olması, kalabalık olmaması, insanların yardımsever, sıcakkanlı ve misafirperver olmaları, kolay alışılabilen bir şehir olması ve küçüklüğünden dolayı imkanlara rahat ulaşım sağlamak onlar için avantajdır. Hatta Azerbaycanlı bir görüşmecimiz şöyle demiştir:

“Bartın çok güzel bir şehir. Kastamonu ve Antalya'ya da puanım yetmişti ama ben Bartın'a gelmeyi tercih ettim. Bartın'ın havası çok temiz, yeşilliği çok güzel, kalabalık değil. Bartın beklediğimden daha güzel bir şehir.” (G-3, 17, E, Azerbaycan, 7 ay, 15.04.20)

Görüşmecimizin neden oraları tercih etmeyip Bartın'ı tercih ettiği sorulduğunda, küçük şehrin avantajlarından, Bartın Üniversitesi'nin eğitiminin daha kaliteli olduğunu araştırıp geldiğinden bahsetmiştir. Bir başka nedeni ise Antalya'ya gittiğinde orada dinini çok iyi yaşamayacağını düşünmesidir. Görüşmecilerimizin %16'sı ise Bartın'ın doğal güzelliklerini beğenip, insanların sıcakkanlı, yardımsever bulan fakat Bartın'ın küçük şehir olmasından dolayı imkânlarının kısıtlı olduğunu söylemişlerdir ve özellikle kışın yapılacak aktivitelerin çok kısıtlı olduğunu belirtmişlerdir. Diğer gittikleri şehirlerle Bartın'ın kültürünün kıyaslanması istenildiğinde çoğunlukla büyük şehirlere gidenler, büyük şehirlerde yardımlaşmanın az olduğunu, insanların daha soğuk davrandıklarını söylemişlerdir (Bu söyleneni Konya ve Samsun şehirlerini istisna ederek söylemek gerekir çünkü buralara giden görüşmecilerimiz gayet sıcak karşılandıklarını ve yardımlaşmanın olduğunu söylemişlerdir). Büyük şehirlerde binaların çok iç içe olduğunu söylemişlerdir. Bartın'da yaşamının daha iyi olduğunu söylemişlerdir. Görüşmecilerimizden 3 kişi (hepsi Afrika ülkelerinden gelen öğrencilerdir) Bartın'ın çok pahalı olduğunu, 6 kişi normal olduğunu, 2 kişi ucuz olduğunu söylemiştir. Ucuz olduğunu söyleyenler tatil beldelerinde bulunan insanlardır. Normal olduğunu söyleyenlerin

hepsi de büyük şehirlerde bulunmuş veya yaşamış insanlardır. Yani bir kıyaslama sonucunda bu sonuca varmışlardır. Pahalılık konusunda bir çıkarımda bulunmayan görüşmecilerimizde olmuştur.

Genel olarak baktığımızda görüşmecilerimizin hepsi Bartın Üniversitesi'ndeki eğitimden ve öğretmenlerden memnundur. Biraz daha genel bir ifadeye bulunacak olursak; Görüşmecilerimizin hepsinin Türklere karşı bakış açıları iyi bir konumdadır. Türklerin sıcakkanlı, yardımsever, misafirperver olduklarını söylemişlerdir. 18 kişiden 16'sı bir dışlanma yaşamadığını belirtirken 2 kişi bazı yerlerde dışlandıklarını belirtmişlerdir. Büyük şehirlere nazaran Bartın'ı daha çok seven insanlar, çoğunluğu oluşturmaktadır. Sadece 3 kişi imkanlarının, aktivitelerin ve sosyalleşmenin kısıtlı olduğundan bahsetmiştir.

Görüşmecilerimizle yaptığımız mülakatlar sonucunda çoğunluğun bakış açısına göre bir Türk profili çıkartacağız: Müslüman bir ülke ve Cami yapımına çok önem verildiği çıkarsanmıştır. Çoğunlukla Hanefi mezhebine mensuplardır. Kadınların kıyafetleri genellikle modern tarzdadır. Kadınlar da erkekler de çalışır. Afrika Ülkelerinden gelen görüşmecilerimize göre kadınlar ve erkekler birbirlerine karşı samimilerdir, çoğunlukla mesafeli değillerdir. Aile bağları ve akrabalık ilişkileri kuvvetlidir. Fakat bu durum Afrika ülkelerinde daha fazladır. Kuzenler de bir akrabadır ve çoğunlukla kardeş gözüyle bakılmaz (mülakatlardaki tespittir). En çok Afrika ülkelerinden, Mısır ve Suudi Arabistan'dan gelenlere yemekler çok farklı gelmiştir. Suriye, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan gibi ülkelere yemek kültürü benzerlik göstermekle birlikte bir iki farklılık görülmüştür. Genel olarak Türklerin yemeklerden önce mutlaka çorba içtikleri, çayı ve kahveyi çok tükettikleri, çoğunlukla akşam yemeğinden sonra çay içtikleri ve tatlıları çok sevdikleri ve tükettikleri görülmüştür. Tatlılardan en çok baklava ve künefe yedikleri görülmüştür. Ayrıca Türkler çoğunlukla sebze yemeği yiyorlar. Selamlaşma şekilleri çoğunluk tarafından farklı bulunmakla birlikte bölgelere göre çeşitli farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Afrika ülkelerinden gelenlere göre Türklerde sarılma çok az var, genellikle el sıkışıyorlar, erkekler ek olarak el sıkışıp kafa tokuşturuyorlar. Türkmenistan, Özbekistan ve Azerbaycan'dan gelen görüşmecilerimiz ise çoğunlukla, insanlar karşılaştıklarında birbirlerini öpüyorlar demişlerdir ve selamlaşmak için çok kelime kullanıldığı söylenmiştir. Bu da insanların birbirleriyle iletişiminin kuvvetli olduğunun bir göstergesidir. Suriye'den gelen görüşmecimize genelde kendi kültürleriyle benzer gelirken Mısır ve Suudi Arabistan'dan gelen görüşmecilerimiz selamlaşma üzerine bir şey dememişlerdir. Türklerin beyaz tenli olduklarını Afrika ülkelerinden gelen görüşmecilerimiz belirtmişlerdir. Kıyafet ise Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Suriyelilere çok farklı gelmezken Afrika

ülkelerinden ve Suudi Arabistan'dan gelen görüşmecilerimizce farklı bulunmuştur. Kıyafetin farklı bulunmasının nedenleri dini yaşayış tarzından uzaklaşma, modernliğe önem verme, çok sıcak bir ülke olmamasına bağlanmıştır. Türkiye'deki öğrencilerin günün büyük bir bölümünü okulda geçirdikleri saptanmıştır. Türkiye'deki büyük şehirler daha pahalı bulunurken küçük şehirlerin onlara göre daha ucuz oldukları söylenmiştir. Bunların dışında Türkiye'nin ve Bartın'ın doğal güzellikleri, yeşili, denizi, doğası çok beğenilmiştir. Dizilerde gösterildiği gibi suçların ağırlıkta olduğu bir ülke olmadığı güvenliğinin sağlandığı belirtilmiştir.

4. Sonuç

Küreselleşmenin etkisiyle göç faaliyetlerinin ivme kazandığı günümüzde eğitim göçü de büyük ölçüde yaygınlaşmıştır. Özellikle 2000'lerden sonra hızla artan öğrenci hareketliliğinin yoğunluğu Türkiye'yi de etkilemiştir. Ekonomik, siyasi ve sosyal anlamda gittikçe güçlenen Türkiye, dünyanın çeşitli ülkelerinden öğrencileri avantajlarıyla cezbetmiştir. Türkiye'de 2000'lerden sonra üniversitelerin hızla artması ve bir rekabet durumunun olmasının da etkisi azımsanamaz. Bu çalışma, Türkiye'de yaşayan insanların kültürüne, alışkanlıklarına, yaşam tarzlarına dışarıdan bir gözle inceleme fırsatını sunmaktadır. Bunun için Türkiye'de ve özelde de Bartın Üniversitesi'nde okuyan öğrencileri tercih ettik. Bunun nedeni öğrencilerin gözünden bir bakış açısı yakalamak olduğu gibi Türkiye'ye çeşitli ülkelerden gelenlerin çoğunluğu burada okumak için gelen öğrencilerdir. Bu bakımdan Türkiye'ye dünyanın çok çeşitli ülkelerinden nasıl bakıldığını, nasıl okunduğunu analiz etme fırsatı bulduk. 9 farklı ülkeden gelen üniversite öğrencileriyle derinlemesine mülakat yaptık. Çalışmamızda ortak bakış açılarını genellikle 3 gruba ayırarak (Afrika ülkelerinden gelenler, Orta Asya ülkelerinden gelenler ve Suudi Arabistan, Suriye ve Mısır'dan gelenler) incelemekle birlikte, farklı ortak yönleri ve ortak olmayan yönleri de analiz etmiş olduk. Çalışmanın dikkat çeken yönleri Türkiye'nin son yıllarda artan refah düzeyi ve eğitim faaliyetlerinin yanında kültürel ve dini benzerliklerden dolayı Türkiye'nin seçilmesi oldu. Fakat Afrika ülkelerinden gelenlerin çoğu diğer bölgelerden gelenlere oranla daha fazla farklılıklarla karşılaşmışlardır. Suriye'den ve Orta Asya ülkelerinden gelenlerle çoğunlukla benzer yönler ağır basmıştır.

Çalışmamız çerçevesinde Türk denildiğinde genel olarak yemeklerinin lezzetli olması, aile bağlarına ve akrabalık ilişkilerine önem vermek, yardımlaşmanın olduğu (büyük şehirlerde az rastlanırken küçük şehirlerde daha çok olduğu saptanmıştır.), diğer kültürlerden gelenlere çoğunlukla saygılı davranıldığı ve dışlamanın az olduğu (dışlamayı birçok yönden ele aldık çünkü, Suriye'den gelen bir öğrenci ile Somali'den gelen bir öğrenci dışlanıyorsa bunların sebepleri çok farklıdır: Suriye'den gelen öğrenci, savaştan dolayı buraya gelmesiyle ve

Türkiye'ye yerleşmesiyle anılırken, Somali'den gelen öğrenci ten rengi farklılığından dolayı dışlanabilmektedir.) Türkiye'de yaşayan insanların genellikle sıcakkanlı, samimi oldukları anlaşılmaktadır. Detaylar bulgular kısmında yorumlanmıştır. Türkiye'de eğitimin gittikçe ivme kazanması da yurtdışındaki öğrencilerin tercih süreçlerini etkilemektedir. Çalışmada, toplumsal çatışmanın çok az olduğu dayanışmanın ağır bastığı saptanmıştır. Kültür şoku yaşayan öğrenciler %30'luk bir kısmı oluşturmakla birlikte adapte olmaları da hızlı olmuştur.

Çalışmanın önemi, kendimize dışarıdan bir gözle bakmaktan kaynaklanmakla birlikte bunu yaparken yabancılara karşı tutumlarımız da ortaya çıkmıştır. Belki de bu çalışma, yeni çalışmalara veya yeni politikalar geliştirmeye ilham kaynağı olacaktır.

Bu çalışmadan faydalanacaklar için ve benzer bir konu üzerine çalışma sunacaklar için görüşme yapacakları kişileri birçok kategoriye ayırarak incelemelerini uygun olacaktır. Bu hem kadın-erkek hem fakülte hem ülke bazında hem de benzer ülkelerin gruplaştırılmasını gerektirmektedir. Uzun süre Türkiye'de yaşayanlar ile kısa süredir Türkiye'de bulunanlar arasında gözlem yapma açısından farklılıklar göz ardı edilmemelidir. Ne kadar çok şehir gördüyse gözlem yapması açısından ve yorumlaması açısından o kadar önem arz etmektedir. Özellikle hem büyük şehirlerde hem küçük şehirlerde bulunmuş olanlarla görüşme yapmak çalışmanın niteliğini arttırmaktadır.

Kaynakça

Adıgüzel, Y. (2018). Göç Sosyolojisi. Nobel Yayınları.

Coşkun, E. (2014). Türk Üniversitelerinde Yabancı Öğrenciler ve Sorunları.

Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. Muğla Üniversite, 89.

Doytcheva, M. (2016). Çok Kültürlülük. İletişim Yayınları.

Duman, M. Z. (2009). Küreselleşme, Kimlik ve Çok Kültürlülük, 587.

Glesne, C. & Peskin, A. (1992). Becoming qualitative researchers: An introduction. White Plains, NY: Longman.

Göktürk, I. (2016). Kültür Sosyolojisi. Remzi Kitabevi.

Güvenç, B. (1999). İnsan ve Kültür. Remzi Kitabevi.

Malinowski, B. (1990). Bir Bilimsel Kültür Kuramı ve Öbür Denemeler. Verso Yayıncılık.

Meriç, C. (1986). Kültürden İrfana. İnsan Yayınları.

Organisation for Economic Co-operation and Development (2014). Indicator C4: Who Studies Abroad and Where? In Education at a Glance 2014: OECD Indicator, Paris: OECD.

Özel, C. (2012). Türkiye'de Çok Kültürlülük Çoğulculuk ve Din.

Powwel, R. A., Single, H. M. & Lloyd, K. R. (1996). Focus groups in mental health research: Enhancing the validity of user and provider questionnaires. *International Journal of Social Psychology*, 42 (3).

Say, Ö. (2017). Çok Kültürlülük Kavramı ve Anlamın Çokluğu. *İstanbul Medeniyet Üniversitesi*, 29.

Stewart, C.J. & Cash, W. B. (1985). *Interviewing: Principles and practices*. Dubuque, IO: Wm. C. Brown Pub.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınları.

Yılmaz, G. (2018). *Yükseköğretim Uluslararasılaşma Bağlamında Karşılaştırmalı Akademik Kariyer Süreci*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi.

YÖK (2019). *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*, <https://istatistik.yok.gov.tr/> .

Makale Bilgi Formu

Yazar(lar)ın Katkıları: Makale tek yazarlıdır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kâr amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: “Bartın Üniversitesinde Okuyan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye'nin Kültürüne Bakış Açıları” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış, karşılaşılabilecek tüm etik ihlâllerde “*Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*” hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk yazarlara aittir.